

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра обліку і контролю в сфері публічного управління**

**КУРСОВА РОБОТА**

на тему: „Облік розрахунків з покупцями та замовниками ”

Студентки 3 курсу ОДС-31 групи

Спеціальність – 071 Облік і оподаткування

Освітньо-професійна програма Облік і  
контроль в державному секторі економіки

Матвіїв Тетяни

Керівник к.е.н., доцент Бенько І.Д.

Національна шкала \_\_\_\_\_

Кількість балів: \_\_\_\_\_ Оцінка: ECTS \_\_\_\_\_

Члени комісії \_\_\_\_\_

м. Тернопіль – 2018 рік

**Зміст**

ВСТУП	3
Теоритичні основи організації обліку розрахунків	5
Облік розрахунків з покупцями та замовниками	10
3. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги	16
ВИСНОВКИ	18
Список використаної літератури	19
Додатки	22

## Вступ

**Актуальність теми.** Економічна ситуація в Україні завжди має напружену атмосферу діяльності, що спричинена нестабільними для розвитку економіки чинниками, а саме некерованими інфляційними процесами, прийнятими законодавчими нормативними актами, що деколи суперечать один одному, та іншими чинниками, які негативно впливають на життя населення та на економічний розвиток країни в цілому. Результатом цього впливу є низька платоспроможність та низька ділова активність суб'єктів господарювання, які, як правило, призводять до нестабільного, а частіше, кризового стану фінансової діяльності, в тому числі підприємств харчової промисловості. Відмітимо, що виникненню безнадій

ної та сумнівної дебіторської заборгованості, несвоєчасне погашення заборгованості, зокрема, дебіторської, сприяє, як правило, низька платоспроможність підприємств та повернення заборгованості менше 100%. Одним з головних чинників сприяння потрібного рівня ліквідності й платоспроможності підприємств, є ефективне ведення бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками за реалізацію готової продукції. Також відмітимо, що до помилкових аналітичних розрахунків та висновків важливих показників підприємства, а саме, динаміка оборотності активів, ліквідність балансу та платоспроможності, ділова активність підприємства, в найближчому майбутньому, може призвести до відсутності або неповноти інформації про розрахунки з покупцями та замовниками у звітності підприємства. Аналіз останніх публікацій з проблеми. З визначеної проблематики питання обговорюються як на науково-теоретичному рівні, так і на практиці. Актуальні питання організації обліку розрахунків з покупцями та замовниками за готову продукцію найбільш широко висвітлено в працях таких вітчизняних вчених, як С.Ф. Голова, Ф.Ф. Бутинця, В.І. Єфименка, А.М. Герасимовича, І.В. Жиглей, М.В. Кужельного, В.В. Сопка, В.Г. Линника, В.М. Пархоменка, І.І. Пилипенка, Л.К. Сук, В.Я. Савченка, В.М. Мурашка М.Ф. Огійчука, В.В. Бабіча, В.В. Зотова та багато інших. Але, ряд важливих питань

організації обліку готової продукції та розрахунків з покупцями та замовниками залишаються не висвітлені та потребують як теоретичної, так і практичної уваги та підтверджують актуальність даного дослідження.

**Метою** написання даної роботи є вивчення і виявлення існуючих проблем, пов'язаних з обліком дебіторської заборгованості та обґрунтування напрямів удосконалення обліку.

Для досягнення зазначеної мети були визначені такі **завдання**:

- вивчити теоритичні основи організації обліку розрахунків;
- вивчити синтетичний та аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками;
- ознайомитись з особливостями обліку розрахунків у зарубіжній практиці;
- розробити рекомендації щодо удосконалення обліку розрахунків з покупцями та замовниками.

**Об'єктом дослідження** виступає організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками.

**Предметом дослідження** є комплекс теоретичних, методологічних і практичних аспектів бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками.

**Інформаційною базою дослідження** виступає діюче законодавство, а також нормативно-правова база, статті, публікації в економічній літературі, що дали можливість розкрити обрану тему.

**Обсяг і структура роботи.** Дана робота складається з вступу, 3 питань, висновків, списку використаних джерел, додатків.

## 1. Теоритичні основи організації обліку розрахунків

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансових звітах визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 „Дебіторська заборгованість”. Норми цього П(С)БО застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форми власності (крім бюджетних установ).

Організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками за готову продукцію є одним з найважливіших процесів фінансово-господарської діяльності кожного підприємства. Так, як для виготовлення готової продукції необхідні матеріали, то, відповідно, має бути або передплата від покупців, або фінансова довіра покупцям. Стан розрахунків з покупцями та замовниками у фінансовій звітності відображає дебіторська заборгованість. Слід відмітити, що сутність поняття „дебіторська заборгованість” розкривається як в нормативно-законодавчій базі, так і в науково-економічній літературі (табл.1).

Дефініція поняття „дебіторська заборгованість” згідно П(С)БО 10 є неповною, з нашої точки зору, оскільки не виявляє економічної сутності поняття. А автори К.С. Сурніна, Є.О Іванов, М.Д. Білик розглядають готівку та майно як окремі частини. Але, готівка, відзначимо, що є частиною майна, розглядаючи це визначення з точки зору структури балансу. Наукові дослідження авторів Р.М. Іванчука, О.А. Іванчука, О.І. Агєєва стверджують, що дебіторська заборгованість – вилученні гроші. Проте, слід відмітити, що до формування дебіторської заборгованості входять не тільки грошові засоби. Враховуючи своєчасну нестачу грошових коштів споживачів для свого розрахунку, суб'єкти підприємницької діяльності не рідко наражаються на ризик неповернення боргу наданням комерційного кредиту, який, в свою чергу, значно поліпшує об'єми збуту.

Таким чином, у колі науковців, питання безнадійної дебіторської заборгованості, що може виникнути в результаті погіршення фінансової ситуації дебітора, досі залишається складним в обліку розрахунків з покупцями

та замовниками. На думку авторів дебіторська заборгованість включає в себе усі вимоги підприємства до інших юридичних чи фізичних осіб щодо грошей, товарів чи послуг.

Таблиця 1

## Визначення сутності поняття „дебіторська заборгованість”

Автор	Визначення
П(С)БО 10	Дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Відповідно дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.
П(С)БО 13	Дебіторська заборгованість – це безумовні права вимоги і зобов’язання визнаються фінансовими активами і фінансовими зобов’язаннями, якщо за умовами контракту підприємство має право на отримання грошових коштів або бере на себе зобов’язання сплатити грошові кошти.
Голов С.Ф.	Дебіторська заборгованість – фінансовий актив, що є контрактним правом однієї сторони отримати гроші й узгоджується з відповідним зобов’язанням сплати іншої сторони.
К.С. Сурніна, М.Д. Білик	Дебіторська заборгованість – майно, що неоплачене контрагентами або готівка, що вилучена з кругообігу оборотних засобів.
Р.М. Іванчук	Дебіторська заборгованість – вилученні гроші, які винні контрагенти.

Примітка. Розроблено автором [18]

Дебіторська заборгованість також є джерелом погашення власної кредиторської заборгованості, елементом оборотних активів, які можуть бути використанні у процесі функціонування. Слід відмітити, що планом рахунків призначений для узагальнення інформації про розрахунки за операції стосовно відвантаження продукції, товарів, виконання робіт й послуг активний 36 рахунок „Розрахунки з покупцями та замовниками”. Податковий кодекс України підкреслює, що безнадійної дебіторської заборгованості, визначаються особливості покриття даного виду заборгованості банками і небанківськими фінансовими установами. Таким чином, підсумовуючи поняття „дебіторська заборгованість” різними джерелами, можемо узагальнити і дати наступне

визначення: „дебіторська заборгованість – це фінансовий або бартерний борг одного суб’єкта господарювання або фізичної особи перед іншим за отримані товари, роботи, послуги, готової продукції, тощо, який узгоджується з певними зобов’язанням його повернення у найближчому майбутньому. Отже, покупці та замовники мають володіти фінансовими ресурсами для придбання готової продукції. Слід відзначити, що поняття „готова продукція” по різному трактується вітчизняними вченими.

Проведені дослідження підтверджують важливість розуміння сутності категорії „готова продукція” та „дебіторська заборгованість”, оскільки вони займають вагомую частку в структурі оборотного капіталу кожного підприємств. „Готова продукція” – це вироби, які не потребують подальшого, особливо, технічного оброблення, мають завершену зовнішність і готові до збуту. Статистичні дослідження питомої ваги дебіторської заборгованості підприємств за економічним видом діяльності промисловість за останні роки свідчать про тенденцію до збільшення. І, це явище можна розглядати, з однієї сторони, негативно, бо збільшується частина безнадійної дебіторської заборгованості. А, з іншого боку, це свідчить про збут продукції з різними методами розрахунку, наприклад умовою відстрочки. В умовах сьогодення однією зі складових успішної організації обліку і оцінки наявності та зміни розрахунків з покупцями та замовниками за реалізацію готової продукції є підвищений рівень застосування облікових даних для оцінювання та контролю запобігання невиконаної дебіторської заборгованості. Слід відзначити, що для будь-якого підприємства готова продукція (товар, послуга) визначена відповідно до виду діяльності. І тому, строки дебіторської заборгованості відрізняються, що свідчить про необхідність аналітичного (індивідуального) обліку розрахунків з покупцями та замовниками.

В літературних джерелах достатньо часто поняття „покупець” і „замовник” ототожнюють, так, зокрема, подібну позицію озвучує А. Н. Азриалян та Н. А. Голощапов, які вважають, що „замовник – це покупець (юридична особа, фірма), який звернувся до постачальника із заявою на

постачання якого-небудь товару та (або) виконання яких-небудь послуг”. Вважаємо, що таке визначення є неточним, оскільки факт здійснення та реєстрації господарської операції при застосуванні вказаних термінів не співпадає у часі. Справді, юридичний статус особи-замовника передбачає здійснення певних заходів, які передують виробництву продукції, або наданню послуг: оформлення відповідної заявки, оформлення відповідних проектів, ескізів на майбутню продукцію, надання певних гарантій кінцевого придбання продукції, можлива сплата авансу. Особа ж „покупець” передбачає придбання уже готового продукту без попереднього замовлення щодо його виробництва.

Аналіз нормативних актів, які регулюють правовідносини між суб’єктами господарського життя дозволяє стверджувати, що у відношенні терміну „покупець” немає універсального визначення, оскільки йде прив’язка терміну до конкретного правочину господарського життя. Зокрема, при визначенні поняття „покупець” в таких операціях як торгівля цінними паперами, практично, не зазначається спосіб набуття власності, а лише умови виконання контракту (тобто не обов’язково сплатою коштів), при операціях, пов’язаних з майном і аукціонною діяльністю, покупець трактується, здебільшого, як переможець аукціону. І лише при операціях з різними видами виробничих запасів у галузевих відомствах зазначається набуття власності, через закупівлю і то не завжди. Термін „покупець” рідко вживається по відношенню до послуг.

Аналогічну ситуацію ми спостерігаємо і при аналізі нормативних документів, де зустрічається термін „замовник”. Однак спільним є те, що замовник обов’язково попередньо відслідковувати виконання замовлення. Оплату або інше погашення заборгованості замовник здійснює по частинах, в міру виконання певних етапів. Крім того, замовник обов’язково укладає письмовий контракт, для покупця ж це не завжди є обов’язковим і контракт може бути укладено в усній формі.

Таким чином, можна констатувати, що поняття „замовник” є значно ширшим від поняття „покупець” і їх неправомірно ототожнювати ні з науково-теоретичної, ні з юридично-правової точки зору.



З точки зору бухгалтерського обліку відмінність також полягає у визначені отриманого доходу від операцій з покупцями і замовниками, а також понесених витрат, які супроводжують вказані операції.

Проаналізувавши визначення нормативно-правових актів, пропонуємо дати таке трактування термінів „покупці” і „замовники” (табл.2).

Таблиця 2

**Основні відмінності між статусом  
„замовник”, „покупець”, „споживач”**

## 2.Облік розрахунків з покупцями та замовниками

Основними завданнями бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості є:

- дотримання встановлених правил розрахункових відносин;
- своєчасне та правильне документування операцій по розрахунках з різними дебіторами;
- повне та точне ведення розрахунків з дебіторами та стягнення заборгованості;
- достовірне відображення розрахункових операцій у звітності підприємств;
- періодичне проведення інвентаризацій дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість виникає, головним чином, в результаті:

- відвантаження товарів, виконання робіт, надання послуг;
- перерахування грошових коштів як передоплати або авансу постачальникам чи підрядникам;
- перерахування грошових коштів як передоплати або авансу за іншими операціями (наприклад, сплата авансових внесків або переплата по податках та обов'язкових платежах).

За основу при класифікації дебіторської заборгованості приймаються такі основні критерії:

- термін погашення та зв'язок з нормальним операційним циклом (нормальний операційний цикл - проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отримання коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг);
- об'єкти, у відношенні яких виникла дебіторська заборгованість;
- своєчасність погашення боржником дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість визнається активом у разі, якщо виконуються такі умови:

існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод (майбутня економічна вигода – це потенціал, який може сприяти

надходженню, прямо або непрямо, грошових коштів або їх еквівалентів на підприємство);

сума дебіторської заборгованості може бути достовірно визначена.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг у разі наявності всіх наведених умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума заборгованості може бути достовірно визначена;
- існує впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства.

П(С)БО 10 визначає методи оцінки дебіторської заборгованості при зарахуванні її на баланс, на дату складання звітності та при списанні з балансу як безнадійної (рис.1.1)

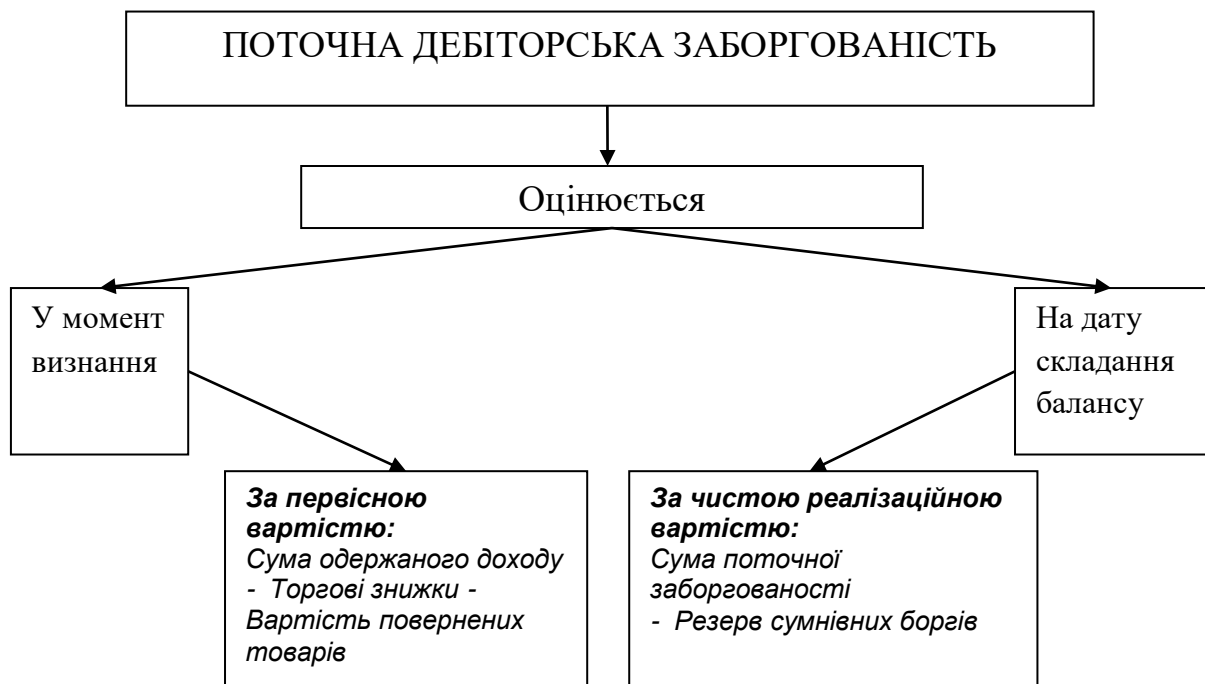


Рис. 1.1 – Поточна дебіторська заборгованість

Примітка. Розроблено автором [24]

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються відсотки, відображається в балансі за її теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення. Теперішня вартість – це грошова вартість майбутніх доходів на теперішній час. Розрахунок теперішньої вартості здійснюється за допомогою дисконтування, тобто довгострокова дебіторська заборгованість оцінюється за дисконтованою вартістю майбутніх платежів, які очікуються для погашення цієї заборгованості.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги виникає, коли підприємство реалізує товари в кредит, тобто з відстроченням платежу.

Для обліку товарної дебіторської заборгованості використовується рахунок 36 „Розрахунки з покупцями і замовниками”. На даному рахунку відображається узагальнення інформації про розрахунки з покупцями та замовниками за відвантаженою продукцією, товари, виконані роботи та надані послуги, крім заборгованості, яка забезпечена векселем.

По дебету рахунку 36 „Розрахунки з покупцями та замовниками” відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг (у тому числі на виконання бартерних контрактів), яка включає податок на додану вартість, акцизи та інші податки, збори (обов’язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджетів та позабюджетних фондів і включені до вартості реалізації.

По кредиту – сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, в касу та інші види розрахунків.

Сальдо рахунку дебетове і відображає заборгованість покупців та замовників за одержану продукцію (роботи, послуги).

До рахунку 36 „Розрахунки з покупцями і замовниками” відкриваються наступні субрахунки [3]:

361 „Розрахунки з вітчизняними покупцями” – для обліку розрахунків з покупцями, що знаходяться на митній території України. На ньому обліковуються розрахунки по пред’явлених покупцям та замовникам та

прийнятих банком до оплати розрахункових документах за відвантажену продукцію (товари), проведені роботи, надані послуги.

362 „Розрахунки з іноземними покупцями” – для обліку розрахунків з іноземними покупцями і замовниками по експортних операціях. На ньому ведеться облік сум, аналогічних тим, що обліковуються на субрахунку 361;

363 „Розрахунки з учасниками ПФГ” – для обліку операцій з учасниками промислово-фінансових груп ;

364 „Розрахунки за гарантійним забезпеченням” – для обліку розрахунків за гарантійним забезпеченням, пов’язаним зі здійсненням операцій з деривативами.

Крім того, уніфікація застосування субрахунку 361 „Розрахунки з вітчизняними покупцями” по відношенню до розрахунків з покупцями і замовниками унеможлиблює деталізацію дебіторів і не враховує специфіку розрахунків з ними, а, отже, ускладнює визначення сумнівної дебіторської заборгованості. Тому, вважаємо за необхідне ввести додаткові субрахунки: „Розрахунки з вітчизняними замовниками” та „Розрахунки з іноземними замовниками”. Це дозволить підвищити рівень аналітичності у розрахунках з дебіторами і розмежувати передачу права власності на продукцію і моменти закінчення зобов’язань щодо надання послуг замовникам.

Аналізуючи економічний зміст рахунку 36, вважаємо недоцільним залишати субрахунок 363 „Розрахунки з учасниками ПФГ”.

Сам термін „промислово-фінансова група” був законодавчо закріплений у Законі України „Про промислово-фінансові групи в Україні” №438/95–ВР від 25.11.95 р.

Крім ПФГ, виникли промислові групи, фінансові групи, консорціуми, конгломерати, холдинги, тобто об’єднання юридичних осіб, що функціонують як основне і дочірні, що повністю чи частково об’єднують свої ресурси на договірних засадах і діють в торгівлі, ресторанному господарстві та інших, заборонених постановою видах діяльності.

Одним з недоліків управління дебіторською заборгованістю є той факт,

що, такий важливий інструмент активізації продаж у сучасних умовах як знижки для покупців, на досліджуваних підприємствах задіяний недостатньо.

Зарубіжний досвід свідчить, що знижки покупцю, які прив'язані до часу погашення заборгованості, можна розділити на дві групи: знижки, оформлені за валовим методом (gross method) і знижки, оформлені за чистим методом (net method) [15].

Практика ведення обліку свідчить про відсутність методичних рекомендацій з питання знижок. Згідно нормативних документів не існує необхідності в окремому обліку знижок. В результаті такого підходу знижки випадають із контуру обліково-аналітичної системи і системи контролю, яка діє на підприємстві.

Інструкція до застосування Плану рахунків не містить окремого синтетичного рахунку, чи субрахунку для обліку знижок, що значно утруднює систематизацію інформації про такий інструмент. Підприємства на практиці здійснюють коректувальний запис на субрахунку 361 „Розрахунки з вітчизняними покупцями” і субрахунків до рахунку 70 „Доходи від реалізації”. Інструкцією до плану рахунків пропонується використовувати субрахунок 704 „Вирахування з доходу”, де за дебетом повинна відображатись сума наданих після дати реалізації знижок покупцям, вартість повернених покупцем продукції та товарів, а за кредитом повинно відбуватись списання на фінансові результати. Вважаємо такий підхід методично і логічно неправильним. Зарубіжна практика розділяє поняття „знижки, які використав покупець” і „втрачені знижки”. Тому змішувати їх на одному рахунку - недоцільно.

Знижки, що використав покупець, необхідно обліковувати на рахунку, який повинен бути регулюючим до рахунку 36 „Розрахунки з покупцями і замовниками”. Тоді він дозволить уточнювати оцінку дебіторської заборгованості. Крім того, зібрана інформація за вказаним рахунком про надані або упущені знижки повинна бути розкрита у додатках до Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), що буде вагомим підґрунтям для аналізу впливу кредитної політики підприємства на прибутки чи збитки.

Наприклад, підприємство відпустило партію соку на суму 90000 грн. на умовах надання знижки „4/10, д/30”, що розшифровується як надання 4% знижки при умові, що буде здійснена оплата протягом 10 днів при загальній вимозі повністю погасити заборгованість протягом 30 днів. Покупець оплатив частину боргу на суму 50000 грн. протягом періоду дії знижки, а 40000 грн. після закінчення періоду дії знижки. Застосовується валовий метод (табл. 3).

При застосуванні чистого методу знижка, яку не використав покупець розглядається для підприємства як додатковий дохід. Деякі автори пропонують вважати це штрафом, який повинен оплатити покупець, оскільки купує товари в кредит, а не по перерахунку і платить, відповідно, пізніше періоду дії знижки [15].

Таблиця 3

Пропонована кореспонденція рахунків при застосуванні валового методу  
розрахунку знижок на продукцію

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Відвантажено продукцію	361	701	90000,00
2.	Сума податкового зобов'язання з ПДВ	701	641	15000,00
3.	Сплата боргу покупцем протягом дії знижки	311	361	48000,00
4.	Відображення знижки $(50000 \times 4\%) = 2000$	382	361	2000,00
5.	Коригування ПДВ	641	382	333,00
6.	Сплата решти суми після закінчення дії знижки	311	361	40000,00
7.	Списання знижки	701	382	2000,00

Примітка. Систематизовано автором за даними [15]

Таким чином, початковий продаж і дебіторська заборгованість відображаються за мінусом знижок, тобто в „чистому вигляді”, і з'являється кредитовий рахунок, який повинен відображати втрачені знижки. Вказаний рахунок з'являється у звіті про фінансові результати як стаття доходу. Вважаємо, що функції даного рахунку міг би виконувати субрахунок 704 „Вирахування з доходу”, для чого необхідно внести відповідні зміни в Інструкцію про застосування до Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Таблиця 4

Пропонована кореспонденція рахунків при застосуванні валового методу  
розрахунку знижок на продукцію

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Відвантажено продукцію за мінусом знижки 90000 – (90000 x 4%)	361	701	86400,00
2.	Сума податкового зобов'язання з ПДВ	701	641	14400,00
3.	Сплата боргу покупцем протягом дії знижки	311	361	48000,00
4.	Сплата решти суми після закінчення дії знижки	311	361	40000,00
5.	Відображається втрачена знижка (40000 x 4%)	361	704	1600,00
6.	В кінці місяця коригування ПДВ	704	641	267,00

Примітка. Систематизовано автором за даними [15]

### 3. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги

Для зменшення навантаження на бухгалтерську службу, отримання оперативної управлінської інформації, здійснення аналізу господарської діяльності, на досліджуваному підприємстві доцільною було б запровадити комплексну автоматизацію облікових процесів. Часткова автоматизація на підприємстві вже існує, проте наявне програмне забезпечення не дає можливості складати звітність, готувати оперативну управлінську інформацію, здійснювати фінансовий аналіз результатів діяльності підприємства.

При повній комп'ютеризації господарської діяльності підприємства поняття „форми обліку” переходить в поняття „системи обліку”, що має наступні характерні ознаки:

1. Комп'ютер з допоміжного засобу стає визначальним фактором організації праці.

2. Розподіл обробки облікових даних.



3. Комп'ютеризація охоплює всі без винятку етапи обробки облікової інформації: збір первинної інформації, накопичення та обробку даних, формування звітності.

4. Можливість організації безперервного накопичення первинних облікових даних і передачі їх по дистанційних каналах з наступним автоматичним складанням бухгалтерських проводок шляхом використання звітності між кореспондуючими рахунками.

5. Забезпечення збереженості, виявлення та недопущення несанкціонованого доступу до облікової інформації, що зберігається на магнітних носіях.

6. Отримання інформації за запитом на будь-який момент часу.

7. Можливість моделювання на підставі облікових даних в процесі аналізу господарських операцій.

8. Створення об'єктивних умов, які виключають дублювання показників обліку, шляхом формування єдиного підходу до оцінки значимості інформаційної системи на всіх рівнях прийняття управлінських рішень, прогнозування, узагальнення, оперативного, попереднього і наступного контролю, а також здійснення економічного аналізу.

Використання комп'ютерних програм – єдиний шлях для ведення обліку в умовах комп'ютерних технологій. Нажаль, недоліками комп'ютерної форми є висока вартість програмного та технічного забезпечення.

## Висновки

На основі узагальнення практичного досвіду обліку та аудиту дебіторської заборгованості вітчизняних та зарубіжних підприємств, виявлення пов'язаних з цим аспектом обліку і аудиту проблем, спричинених практичним застосуванням положень (стандартів) бухгалтерського обліку, можна назвати найбільш типові помилки бухгалтерів або факти (види) зловживань, викривлення інформації щодо дебіторської заборгованості з корисливою метою, які виявляються аудитором під час перевірки звітності підприємств-клієнтів. Основними з них є:

- заміна виписок банку іншими або виправлення відповідних сум, що свідчать про погашення дебіторської заборгованості;
- зарахування отриманих сум дебіторської заборгованості на погашення заборгованості невідповідних дебіторів-платників;
- неправомірне здійснення бартерних операцій для погашення дебіторської заборгованості;
- невідповідність даних синтетичного та аналітичного обліку дебіторської заборгованості;
- неправильне визначення (оцінка) суми дебіторської заборгованості у зв'язку з коливанням курсу валют на дату складання Балансу при розрахунках в іноземній валюті;
- відображена дебіторська заборгованість не належить підприємству;
- неправильною класифікацією дебіторської заборгованості на довгострокову та короткострокову, внаслідок чого викривлюється фінансове становище підприємства при аналізі показників, що його характеризують; записом дебіторської заборгованості по фіктивних рахунках не існуючих клієнтів або по фіктивних, нетоварних операціях.

Наведені основні види порушень повинні прийматись до уваги як бухгалтерами-практиками для їх уникнення, так і аудитором – для виявлення в процесі аудиту.

### Список використаної літератури

1. Безверхий К.В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні: монографія / К.В.Безверхий. – К. : Центр навч. літ., 2014. – 184 с.
2. Бенько І.Д. Проблеми і перспективи застосування МСФЗ (IFRS) для малих та середніх підприємств / І.Д.Бенько // Вісник Одеського національного ун-ту. Серія: Економіка. – Том 21. – Вип.7-1(49). – Одеса: ОНУ. – 2016. – С.168-172.
3. Бенько І.Д. Аналіз запасів медичних установ / І.Д.Бенько, С.В. Сисюк // Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал. – Хмельницький: Інститут економіки, технологій і підприємництва. – 2013. Вип. 1. – С.267-270.
4. Бенько І.Д. Оцінка ефективності системи управління запасами медичних установ: українська та світова практика / І.Д.Бенько // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – Вип. 1. – Тернопіль: Тернопільський інститут АПВ НААН. – 2013. – С.200-203.
5. Бенько І.Д. Аналіз оборотних активів Тернопільської філії ВАТ „Укртелеком” / І.Д.Бенько, С.В. Сисюк // Вісник Житомирського державного технологічного ун-ту. Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ. – 2010. – С.11-15.
6. Бенько І.Д. Аналіз дебіторської заборгованості за послуги зв'язку / І.Д. Бенько, В.С.Бенько// Економічний аналіз. Зб. наукових праць кафедри економічного аналізу. – Тернопіль: Економічна думка. – 2009.– Вип.4. – С.162-166.
7. Бенько І.Д. Організація обліку, аналізу та контролю розрахунків бюджетних установ / І.Д.Бенько // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. Науковий журнал. – Вип. 24.– Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – С.24-34.
8. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навчальний посібник / І.В.Жолнер. – К.: Центр навч. літ., 2012. – 368 с.
9. Король С.Я. Визначення функціонального потенціалу бухгалтерського

- обліку / С.Я.Король // Вісник Одеського національного ун-ту. – 2016. – Вип. 7. – С.176-180.
10. Кундря-Висоцька О.П. Бухгалтерський фінансовий облік: навч. посіб. / О.П. Кундря-Висоцька. – К. : УБС НБУ, 2012. – 399 с.
  11. Левченко О.П. Шляхи удосконалення організації обліку виробничих запасів / О.П. Левченко // Зб. наук. Таврійського державного агротехнологічного ун-ту. – 2014. – № 4(28). – С. 266-270.
  12. Ловінська Л.Г. Тенденції реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності державного сектору України / Л.Г. Ловінська, Н.І. Сушко // Фінанси України : журнал. – 2012. – №7. – С. 74-83.
  13. Лучко М.Р. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. / М.Р. Лучко, І.Д.Бенько. – Тернопіль: Економічна думка, 2016.– 360 с.
  14. Лучко М.Р. Невизначеність та ймовірнісність господарських операцій: до питання бухгалтерського обліку / М.Р.Лучко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 2(9). – С. 98-109.
  15. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: навч.посіб. / М.Р. Лучко, І.Д.Бенько. – Тернопіль: Економічна думка, 2016. – 370 с.
  16. Максимова В.Ф. Перспективи вдосконалення облікової системи в бюджетних установах / В.Ф. Максимова // Бізнес Інформ. – 2014. – № 7. – С. 230-234.
  17. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755\_VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
  18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 „Дебіторська заборгованість” від 08.10.1999 року № 237 : за станом на 09.08.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
  19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 „Фінансові інструменти”

- від 30.11.2001 року № 559 : за станом на 09.08.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/law/559/>
20. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996–XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.
  21. Про публічні закупівлі: Закону України від 25.12.2015 р. № 922-VIII із змінами від 4.06.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.
  22. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.Є. Нагірська. – К.: Центр навч. літ., 2013. – 688 с.
  23. Сметанко О.В. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі і аудиті: навч. посіб. – К.: Центр навч. літ., 2013. – 456 с.
  24. Супрунова І. В. Особливості організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип 2 (23). С. 357-360.
  25. Фінансовий облік: підруч. / Л.В. Нападовська, А.В. Алексєєва, О.А. Бакурова [та ін.]; за заг. ред. Л.В. Нападовської. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 700 с.
  26. Шестерікова В.В. Обліковий аспект розрахунків з покупцями та замовниками в аграрних підприємствах / В.В. Шестерікова, С.В. Тивончук // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(4). – С. 420-425.

# ДОДАТКИ